

Reisende i planlegging

HOLISTIC MANAGEMENT. Anders Lerberg Kopstad er rådgiver i regenerativt landbruk og hovedinstruktør i Holistic management i Norden. Han er sertifisert Field Professional og tilknyttet organisasjonen Savory Institute. I tillegg til å drive egen gård på Ringerike farter han nå landet rundt og holder kurs i helhetlig planlegging. Flere av kursene arrangeres i samarbeid med Norsk landbruksrådgiving. Kursene har tre samlinger á tre dager. Landbruk Nordvest arrangerte samling nummer to i mars med ei gruppe på Sunnmøre og ei på Nordmøre. Da Nordmørs-gruppa samlet seg på Tingvoll fikk jeg anledning til å stille denne etterspurte kursholderen noen spørsmål.

INTERVJU
Maud Grøtta
Landbruk Nordvest

HVA SLAGS KURS ER DETTE?

– Dette er det kurset jeg selv skulle ønske jeg fikk delta på da jeg skulle overta drifta på gården. Landbruk er noe av det mest sammensatte man kan jobbe med; økonomi, natur og mennesker i ei stor smørje. Oppi dette skal man ta valg som man kanskje ikke ser resultatet av på flere år. Mye gjør man på gammel vane, annet gjør man fordi det brenner. Målet med kurset er å gi bønder en enkel struktur som hjelper til å selv ta bedre valg i situasjoner hvor mange variabler gjør utfallet uforutsigbart. Vi går igjennom enkle planleggingsverktøy som gjør at hele drifta kan integreres. Selv om beiteplanleggingen er det flest kommer for, så er det ofte de andre planleggingsprosessene som gjør størst inntrykk.

Selve innholdet i kurset er bygd opp av rammeverket Holistic management utviklet av Allan Savory på 70-tallet, men spiller bredt på tilgrensende kunnskap innen økonomi, økosystemer og psykologi.

HVA ER HOLISTIC MANAGEMENT?

– Holistic management – eller helhetlig driftsplanlegging – er ikke en beitemetode, slik mange tror. Det er et rammeverk for å kunne ta beslutninger i komplekse situasjo-

ner slik som landbruket har mange av. Jeg sitter ikke med svarene, det gjør gårdbrukeren selv. Vårt arbeid består i å bevisstgjøre og veilede i prosessene og om grunnleggende prinsipper som påvirker økonomi, økosystemet og relasjonene slik at gårdbrukeren selv tar ansvaret for utviklingen på sin gård og i sitt liv. Verktøyene vi jobber med gjør gårdbrukeren i stand til å ta beslutninger som er i tråd med de tingene som virkelig betyr noe for dem og familien. Begrepet regenerativt brukes til å beskrive denne prosessen; at det vi driver med blir bedre gjennom måten vi gjør det på. Det gjelder både økonomien, landskapet og folka.

HVA BLIR INNHOLDET I SAMLING TO SOM VI SKAL I GANG MED I DAG?

– Viktige tema på denne kurssamlingen er kontekst (hvorfor vi gjør som vi gjør i drifta og hva det skal lede til), ressursforståelse og beskrivelse av gårdens framtidige ressursbase, økonomiplanlegging, landskapsplanlegging og beiteplanlegging. Jeg ønsker å gi deltakerne en solid forståelse av økosystemprosessene: næringsstoffkretsløpet, vannkretsløpet, energistrømmen i naturen og effekten av større biologisk mangfold. Det er

det som danner grunnlaget for en langsiktig økonomi på gården.

HVA SLAGS HJELPEMIDLER BRUKER DERE PÅ KURSET?

– Kurset handler mye om planlegging, på flere ulike måter. Kart og flyfoto er viktige hjelpemidler. Savory Institute har utarbeidet skjema for økonomi- og beiteplanlegging som man kan laste ned fra instituttets hjemmeside. På kurset blir det delt ut enkle skjema for å sette opp oversikter over økonomi og lage kalkyler for produksjonene på gården.

HVA SKAL TREDJE OG SISTE SAMLING INNEHOLDE?

– På samling tre skal vi endelig ut på gårde og se hvordan naturen fungerer. Vi skal trene på å observere og prøve å forstå det vi ser og sette det i en sammenheng. Økosystemprosessene er det som styrer alt, og når vi forstår dem er det også lettere å velge riktig strategi for å løfte produktiviteten på gården på kort og på lang sikt, for ikke å snakke om hvor mye man kan spare av penger når man vet hvilke tiltak som faktisk løser problemet du står ovenfor. ✨

HALVOR HAGEN driver familiegården sammen med sin Mari. I tillegg har de hver sin bedrift som de prioriterer tid til fordi det gir inntekt, men også fordi dette arbeidet er viktig for livskvaliteten for begge to. De har bevisst holdt produksjonen på gården på et lavt nivå sett i forhold til gårdens ressurser.

– Med hver vår jobb i tillegg til gården, og dessuten ungdommer som skal følges opp, blir livet ganske hektisk. Det er vanskelig å løfte blikket. Det får jeg anledning til her. Det er nok særlig beiteplanleggingen vi vil ha nytte av. Vi har noen utfordringer med tistel og med vannkvalitet på beiten som vi har fått ideer til hvordan vi kan løse.

MAUD GRØTTAS kommentar etter å ha arrangert og deltatt på kurset:

– Jeg tror at de som var godt forberedt, bl.a. ved å ha lest Savory sin bok, hadde aller mest utbytte av kurset. Så det er et råd jeg kan gi til andre som ønsker å delta på kurs i Holistic management: Les boka og øv gjerne på noe av planleggingen før du kommer på kurs.

ANDERS LERBERG KOPSTAD

KONTEKST. Kontekst betyr sammenheng eller forbindelse (ref. Store norske leksikon). I Holistic management har dette begrepet fått en utvidet betydning der det også omfatter en beskrivelse av mål eller visjon. Konteksten kan gjerne uttrykkes i en tekst, men visuelle uttrykksformer vil også være relevante.

REIDUN POMMERESCHE deltok på kurset som ansatt ved Norsk senter for økologisk landbruk, men har gård hjemme som hun arbeidet med på kurset.

– Jeg deltok på kurset for å lære mer om regenerativt landbruk, og for å få vite mer om hva Holistic management er. NORSØK må følge med på nye impulser, vet du. Jeg fikk en bedre forståelse for forskjellen mellom helhetlig planlegging og regenerativt landbruk. Ved NORSØK jobber jeg med jordbiologi, jordstruktur og næringsstoffkretsløp. I kurset var det mye gjenkjennbart, men de har en annen vektlegging av noen av økosystemprosessene, særlig det med energistrøm og at graset trenger kvile for å hente seg inn igjen mellom beitinger. Holistic management er mer omfattende enn jeg hadde sett for meg.

ADRIANA SALIWON OG PAUL EINAR SÆTHER har tatt over en gård med melkeproduksjon. De har også en liten flokk sauer, noen geiter og dessuten høns til husbruk.

– Vi ønsker å bruke målrettet beiting for å forbedre jorda på fulldyrka mark, og til å opparbeide gode beiter utenom fulldyrka mark.

HANNE MARTE VOLLEN OG KRISTIAN WÆRP kjøpte et småbruk i 2019. De har foreløpig skaffet seg en liten flokk sauer og anlagt en kjøkkenhage.

– Vi har mange drømmer om hvordan vi kan bruke ressursene på gården i tråd med våre verdier. Vi står foran mange valg og beslutninger. Dette kurset hjelper oss med å få oversikt.

– Vi har det travelt med små barn. Vi opplever at det er vanskelig å sette av tid til planlegging. Dette er også noe vi er blitt bevisst nå, og vi vil prioritere mer planleggingstid.

MATTIS BJØRSVIK har kjøpt en liten gård og har ti ammekyr. Han har allerede praktisert målrettet beiting for å forbedre jorda og få opp produksjonen. Over en periode på fire år har han gradvis faset ut bruken av kunstgjødsel uten å redusere avlingene.

– Dette kurset har fått meg til å se alt i sammenheng på en måte jeg ikke har gjort før: jobb – familie – landskap – lokalsamfunn – gårdsdrifta. Det har vært slitsomt, jeg var helt utslitt etter den første kursdagen! Som resultat av denne kurssamlingen vil jeg starte på nytt med å beskrive min kontekst, planlegge økonomi og lage en ny beiteplan.

– Jeg har fått innsikt i hvor viktig det er å involvere familien, også barna, i planleggingen.

